AHMAD A'ZAM

MENI ISTAGAN SHE'RIYAT

Taassurot

Faxriyor, Abduvali Qutbiddin, Bahrom Rozimuhammadni keyingi paytlari kop oqiyman, ularning nima demoqchi kanini toliğicha tushunaman desam, uydirma bolar, lekin ta'sirlanaman, mutolaada xayolim ochilib, boshqa, notanish tomonlarga, qandaydir ishora makonlarga ketib qoladi, konglim boshqa bir dunyoga sayrga chiqqandek, boshqa bir olchamdagi mamlakatda yurgandek, bir oz taajjubda qarayman: nimalar ekan bu deb. Shu ta'sir, fikrimni mehvaridan chiqarib, tasavvurimni ozga xiyobonlarda va ozga biyobonlarda ham sayr qilishga yetaklagan ta'sir she'rning yangiligi quvvatidan bolsa kerak. Tashbehma-tashbeh anglamagan holimda ham mubhamlikni ozimga yaqin olib, ochib qarashga intilaman, toğriroği, she'rning ozi shunga da'vat qiladi, faqat chorlamaydi, soz kuchi bilan osha jozib sirlarga tortaveradi.

Abduvalining ozimga eng tushunarli, hamma sozi oydindek tort satrida tin olib koraman:

Qafasdagi bedana...
Chumchuqlar shoxlardan shoxlarga otarlar...
Olmani teshib chiqar qurt...
(osmon keng.)

“Osmon keng” qoshtirnoqqa olinib, yana nuqta ham qoyilgan – osmonni tosishmi, u tuynukdan korinyaptimi yo kenglikning kichik bir bolagi – boğ ustidagi parchasiga ishorami? Ȯylayman, bir toxtamga kela olmayman. Bedana qafasda, ha, bu sharq, sharq bedanasiz bolmaydi; bedana faqat sharqda qafasda asraladi, chumchuqlar shoxdan shoxga sakraydi, qurt e sa olmani teshib chiqyapti – bu keng osmon ostida kop narsalar bolyapti, uning bağriga hamma narsa – hayotning harakat suvratlari siğadi. Men bu tortlikni ozimcha shunday anglay boshlayman. Bu anglashim toliq emasligini, she'rda boshqa ishoralar borligini ham tuyib turaman. Menga bu manzarani qanday uqqanim muhim – ta'sirda shunday fikrlayapman, she'r oylashga, xayolimni tanish chegaralardan u yoğida izlanishga, kormaganimni korishga majbur qilyapti, balki shoir mutlaqo boshqa narsani nazarda tutgandir, lekin oqiganda mening nimani oylaganim muhim, shoir yozgan

satrlar boshqa, mening anglaganim boshqa she'r, оqiganim she'r endi meniki, shubhalarni yiğishtirib qоyaman, tuymaganimni mezon qilib olmayman:

Qafasdagi yurak...
Simobday yugurik lahzalar...
Ochlar tоqlar tоldirgan ma'vo...
(Olam keng.)

Endi har bir satrni kоz оngimga keltirib, оzimdagi manzaraga aylantiraman, qafasdagi yurakni kоraman, yоq, nimaga u qafasda deb, uni xalos qilishga choğlanmayman, uni bor, borliq sifatida tushunib, xulosani ichimda qilaman; umr оtyapti, оtayotgan lahzalarni tоxtatib bоlmaydi, lekin bu ochlar va tоqlar tоldirgan ma'voda, bari bir, qafasda yurak, boya yurak qafasda edi, yana olam keng. Yuragim qafasdan chiqqandek bоladi. Balki shoir kоnglimga teskari fikr aytayotgandir, lekin she'r kirayotgan bu kоngil meniki - men оz she'rimni оqiyapman, uni qayoqqa burib fikrlash ham izmimda. Shoir fikrimga zuğum оtkaza olmaydi, оtkazishga harakat qilgani ham yоq, u darichalar ochib, bu darichalardan qayoqlarga qarash ixtiyorini оzimga beryapti.

Turkumdagi shu she'rning oxirgi tоrt satrida shoirning fikriga yaqin kelgandek bоlaman:

Qafasdagi umid...
Qopqonni ğajiyotgan bоri...
Tuyoğidan qon va nur oqizgan kiyik...
(Alam keng.)

Dunyo qanchalar keng bоlsa, alamning kоlami ham shunchalar; kushanda bоri ham qopqonda, оzini qurbon qilish evaziga najotga intilyapti, sayd kiyik ham оlim bilan osmon oraliğida. Bandlarning kоshtirnoqqa olinmagan barcha satrlari uch nuqta – davomiylikka ishora bilan tugagan, tоrtinchi satrlar cheklangan tashbehlar, оylab olishga nafas rostlash uchun. Ana shu tоxtamdan keyin turkumdagi dunyo kengligi va bu kenglik tagida nimalar kechayotgani kоnglingizda anglashingizga qarab aks-sado bоladi.

Shoir umuman hech bir narsani uqdirmoqchi emasdek, u fikrga chizgilar tashlayapti, xolos, meni ta'sirlantirish uchun. Chizgi she'r tamsillari faol tasavvurlar uyğotadi. Men оzimga tоğri tushunyapman, bu satrlardan kelib chiqadigan she'rni оqiganda men uni yozyapman.

Bahromning duch kelgan she'rini оqiyman:

Qurbaqa kelin hovuzning tinch joyiga
Ikki-uchta qizil yaproq tơshab qơyadi
Suv ostidagi yaltiroq toshning
Nuri bilan tozalaydi yaproqlarini
Bedana sayroğini supurgi qilib
Supurib chiqadi suv betini

Tinish belgilari yơq, she'r tơxtamsiz davomiy, ơqib ơylayman, ơyimni tushunib olay deb, ơzim tơxtam qilyapman. Bu tanish, jơn manzara zamirida nimalar bu? Qurbaqaning hovuzning tinch joyiga qizil yaproq tơshashi... hovuzning tinch joyi, qizil yaproq, tağin bu yaproqlarni suv ostidagi yaltiroq tosh nuri bilan tozalaydi, bu hovuzda aks etgan quyoshdir, balki... Bedana sayroğini supurgi qilib – bu ham manzara-tashbeh, ham manzara – timsol. Balki bilmayotgandirman, lekin bilmagan holimda nimaga tasavvurimni jonlantirib yuboryapti, qandaydir yaqin, tơğriroği, tanishga ơxshagan ohanrabo bơyoqlar bilan sirlangan tuyğularga jalb qilyapti?

Tabiat bağriga chiqqanda kơzingiz quvnasa, kơrgan manzarangizni tushunishga urinmaysiz-ku. Tushundim deganingiz ham tabiatga mezon emas, uni ơzgartirmaydi. Siz uchun muhimi va keragi uning ta'siri: yengil shabada, yoqimli iforlar, qushlar sayroği, moviy osmon, u hatto moviy bơlmasligi ham mumkin, bulutli bơlsa ham, undan zavq topa olasiz, undan fikr axtarmaysiz, fikr ơzingizda uyğonadi. Tabiat sizni uyğotadi, she'r ham shunday. Modern, shu atamaga ơzim uncha qơshilolmayman, mayli, urf atama bơldi, she'rni tushunishga urinsangiz, aniq-taniq kơnikma tushunchalar bermaydi, uni ơqib, xayolingizni ơziga qơyib bering, dunyosini ơzi yaratadi – sizga kerakli, siz anglaydigan dunyoni.

REKLAMA olmaga asalari qơnmoqda
Daraxt tanasiga tushgan qurt gapiradi
Endi asalarilarning zamoni
Asalarilar jamiyatga ziyon yetkazmaydilar
Asalari qơnadigan olmalarni xarid qiling

Yana tinish belgilari yơq, men ơylashda davom qilaman, nimalarnidir izlayapman, kơrmagan narsalarimni paypaslab, kơz oldimga keltiryapman, nimaligini bilmaganim tuyğular qayoqqadir ơtib kelyapti.

Bahrom biz qaramagan chumolini xayolan qơliga olib, turli tomonidan qarab kơradi, yana xayolan: mabodo odam emasmi bu, sher bơlsa-chi, birdan yuragimga changal ursami, uning hayqiriğidan yeru kơk larzaga tushar edimi, men bu chumoli muhabbatiga arziymanmi... Shu tariqa uni har kơyga solib, ơylab qaraydi, ya'ni bizni ơylatadi, chumoliga har tarafdan baho berishga, uni turli ơlchamlarda kơrishga undaydi, bir mơ'jaz jonzot misolida qanday yashayotganimizni idrok

qilishga chorlaydi, sodda bir bilgilar bilan, ƣzi ham ajablangan bƣlib bizni ajablantiradi....

Misol keltirayotganim shoirlar keyingi yigirma yillikda shakllangan katta bir she'riyat oqimining yetakchi vakillari, bu yangi oqimda nomi unda-bunda tilga olinib, matbuot va kitob savdosi sabab, keng kitobxonlar ommasining ƣz shoiriga aylanishi qiyin kechayotgan Aziz Said, Xayrulla Fayz, Shamshod Abdullaev (milliy motivlarda ruscha yozadi) Gƣzal Begim, Rauf Subhon, Bektemir Pirnafasov, Oydinniso kabi oldi ellikka borgan, keyingilari ƣttizni urgan yana bir qator ijodkorlarimiz bor, yanada yoshlari yetishib kelyapti – ular, shubhasiz, dunyoga yangicha qarash, ramz, timsol, tamsillar orqali uning kƣrinmagan manzaralarini kƣrsatish, badiiy tafakkurning xos ƣzanlarini ochish bilan umuman adabiyotimiz kelajagining ƣzgachalik poydevorini tiklagan sƣz shaydolari...

Men bu she'riyatni chanqab ƣqiyman. U fikrimning qurib qotgan, qaqroq zaminiga tomchilaydi, singishi qiyin; namlik berishi, gul undirishi mumkin bƣlgan tomchilar, qat'iy, ƣjar uyğonish azobidan rohat beradigan undovlar.

Menga u yangi, ƣqib qiynalaman, nimalarnidir kƣrayotgandek, nimalarnidir yaxshi paypaslayotgandek bƣlaman, gƣzal bir tusmollar ichida qolaman, aniq kƣra olmasam-da, gƣzalligi dilimga inadi.

Bu yangi avlod, bu yangi fikr – menga tusmolligi ham bor gap, chunki men eski ƣlchamlar bilan chamalab kƣryapman, mening qarichim bu manzarani ƣlchashga mos emas. Ayni paytda kƣnglim talabida ƣzim kƣnikkan manzarani sƣrash ham bor.

Tobora husniga husn qƣshilib
Tobora ochilib bormoqda bu gul –
Billur guldondagi gul
(Boltaboy Bekmatov)

Mushohada chegaralarini ƣzgartirish, buzish. Bu tafakkur shu paytgacha urfda bƣlib kelayotgan shakllardan chiqqan, ayni choqda unga siğmaydi. Yƣq, bu yoshlarda an'anani inkor qilish, ƣz yangiligini majburlab tiqishtirishga urinish emas, ularga kelgan yangi fikr oldingi ƣzanlardan toshib, qirğoqlarini kengaytiryapti va... yangi vohalar yaratmoqchi.

Erk esa qafasga kƣnikmas, ğolib –
Bir qushki, boshingga qƣnolmay halak
(Boltaboy Bekmatov)

Bu taxlit she'riyatda shu erk tajassum, sƣzning ozod mas'ulligi mavjud: har bir tashbeh, har bir isloh, har bir ifoda tƣxtab, ƣz ustida ƣylab olishga undaydi. Bu esa, tabiiyki, yangi she'rxonni tarbiyalab yetishtirishga olib keladi.

Mazkur she'riyat avlodining katta fazilati - juda kƣp mutolaa qiladi, dunyo adabiyotining buguni bilan birga ƣz adabiyotimizning kechasini ƣqib ƣrganib, ƣz tajribasidan ƣtkazadi. Ular ayni tajribadan ƣtkazib yozgan she'r, unutmaylik, ona tilimizda voqe bƣladi, tƣğriroği, bu voqelikning davomi. Til ruhida kecha, bugun ertaning boğlanishlari – bu tƣxtamaydigan oqim, uzluksiz, uzilishsiz jarayon, she'r ƣqiyotgan odamning taassurotida shu azaliy harakatning yorishib kƣrinishi.

Men eski, konservativ she'rxon holimda yangi she'rni berilib ƣqiyman va ƣzimdan shubhaga boraman: menga yaxshi ta'sir qilyaptimi, demak, bugunning she'rini ƣqiyman, yangilanayotgan ƣquvchiman.

Eskidan kelayotgan ƣquvchi.
Behad sevadigan she'rim.

Kƣzing ne balo, qaro bƣlubtur,
Kim jonğa qaro balo bƣlubtur....

“Ashraqat min aksi shamsil ka'si anvorul hudo, yor aksin mayda kƣr deb jomdin chiqdi sado” kabi har jihatdan muazzam ma'no va ohang tajassumi bƣlmish minglab satrlarini yaratgan buyuk shoir shu yuksak martabasi bilan yosh bir yigitning baytini sƣrab olib, unga tatabbu boğlagan. Nimalar sehri bor bu bir baytning? Xƣp, tardi aks san'ati qƣllangan, buni ƣqiganmiz, tushunamiz, lekin tushunchamizdan juda keng ma'voga tortib ketadi, bu nimadan? Til – Sƣz san'ati, ğazal san'ati keladi bizgacha tarixlarni oralab.

“Ashraqat...” arab lahjasini bilmagan odamni ham uyğotib, uning ruhini yuksaklarga kƣtarib ketadi. Saharlari padarim aytgan azon bilan uyğonganman, bolaman, azon ma'nosini sƣzma-sƣz bilmayman, mazmuni kƣtarinki, baland ruh bƣlib kirgan vujudimga: tur, tur, qara, dunyo uyğondi, dunyoga kƣzingni och, balandlab qara, deyayotgandek bƣlgan. Ertalabki qishloq ğovuri, uchi kƣkka sanchilib, shavabada gilgan tol bilan shivirlab sollanayotgan teraklar, kƣk chodir pinib olgan tutlarning vazmin barg silaishlari azon ruhi bilan tafakkurning uluğvor suvratini chizadi, tuyğularning muazzam harakati yuzaga chiqdi. Navoiy ijodi shuning uchun ham kƣngillarni yaratuvchi, tuyğular olamini yaratuvchi hilqat.

Kƣzing ne balo qaro bƣlubtur,
Kim jonğa qaro balo bƣlubtur -

shu xilqatga mos tushgan, uning kengliklarini mo'jaz ifodalab, katta kuyning ilk pardasidek, va'da bilan jaranglaydi, bayt zamiridan boshqa ma'no izlash shart emas, u oydin, kongilda gul undiradigan haroratli ravshan, lekin ohangi bobomizni boshqa ma'nolarga, yanada uluğvor kuylar oğushiga tortib ketgan.

Bir juda katta kongil kuyining boshlanğichi, kuyni tinglaysiz, kuyni tinglab, oz oylaringiz tomon qanot chiqarasiz, kuyning ozini esa soz bilan izohlashga hojat yoq.

Men tuyğulari eski, fikrlashi konikma tolib Navoiy ğazallarini qon-qonimga singib kelayotgan ruh bilan oqiyman.

Men konikkan she'riyat kongil rasmini iloj qadar toliq qalamga oladi, modern esa kongil manzarasini faqat chizgilab otadi, shartlarga imolaydi, tuyğularga ishoralaydi, ulardan ozingiz ma'no yaratasiz. Ha, yaratasiz. Faol ijodkorga aylanasiz. Bu eskiga qarshi yangilik emas, osha eskining zamirida yotgan, endi ochilayotgan, siz ochayotgan an'ana. Bu an'anaga shoir ataylab amal qilolmaydi yoki yangicha tafakkur da'vosi uni inkor ham eta olmaydi. An'ana, an'analar deylik, bu – she'r tarbiyasi bilan kirgan til ohanglari, ozbek tilida she'r yozgan odam quvvatni shu tilda yaratilgan jami she'riyatdan oladi. Gap u yoki bu ustozimizga ergashishda, aniq bir davr yoki yonalishdan quvvatlanishdagina emas, tafakkurimizdagi she'riyatning jamuljam ta'sirotida.

Menga shuning uchun boğlanmaydigan boğlanishlar boğlanadigandek tuyulaveradi. Navoiyga oshufta konglimda Hamid Olimjonning:

Derazamning oldida bir tup
Orik oppoq bolib gulladi...

satrlarini uluğ ajdodimiz ğazaliga boğlab, ozim uchun yaqinlik topaman. Bu satrlarda ham derazadan qaragan bir tup oppoq gullagan orikdan boshqa bahorning yana nimadir mehrlari, hayotning nimadir azaliy ohanglari bordirki, bolaligimdan beri menga hamrohlik qiladi.

Bugungi naqiron she'riyatda Navoiy, Hamid Olimjonlarga borib tutashadigan shunday bir muazzam kuyni koraman, toğriroği, shu kuyning ichiga ozim ham kirib qolgandek bolib yuraman. Shu kuyning ichida, masalan, Faxriyorning undan uzilmagan holda alohida jaranglab turgan ohanglarini shitaman. Chunki bularning hammasi mening she'rga tolib konglimda boladi.

Faxriyorga alohida tơxtalish kerak – yangicha izlanishlar teran anglangan, ayon bir tamoyil sifatida ayni bugungi izlanishlar manzarasini namoyon qilgani holda she'r madaniyatini puxta ơzlashtirgan va bunda kamtar adib.

Faxriyor an'anaviy she'r shaklu ravishlarini yaxshi ơzlashtirgan, ruhiyatiga, sayqaliga yetgan milliy ohanglarni chuqur his qilgan holda ayricha tafakkur ifodalari, aniq-taniq tashbehlardan majoz yaratadi. Shu ma'noda u ơz yơli, ơz fikrlash tarzini oydin yaratgan shoir; bu oydinlikda uzoqlar kơrinadi, tikilib qaraganda yangi fikr manzaralari bơy kơrsatadi. Yana ơzim ishlatgan misollarga qaytsam, masalan, “Yurak erkka ixtisoslashgan” satri “Umuman rơy bermas voqea, Rơy berguchi menman umuman, Meni izlab yurar mohiyat” Faxriyorning po tik dasturiga izohdek tuyuladi. Birinchi satrda hijo harakati, xuddi ot jilovini tortib, tartibli yugurishga himo bergandek, majburan cheklanadi: “yurak erkka” – ohang sinadi; “ixtisoslashgan” esa odamni sergak torttiradi: yurakning urishida erkka intilish majburiyati bir qismat. Bu satr his-hayajonga berilmay, sovuqqon ơylashga undaydi. Yana modern she'riyatdagi majoz unsurlari misoliga qaytsak, keyingi uch satr bunga yaxshi semiotik sharh. Voqea rơy bermayapti, lekin bơlyapti, ơqigan odam uni she'rdan, tashqaridan axtarishi kerak emas, ơzini izlasin, uning ơzi mohiyat. She'rdagi mohiyat shuurda ochiladi, gullaydi, chaman bơladi. Tuyğu ohanglari ham nihoyat fikr namlagan ilgarigi quruq yerda unib, ơsib chiqqan oğochlarda, chalinayotgan kuyga uyushadi. Bu ma'noda uning “Geometrik bahor”i she'riyatimizda tubdan yangilik bơlgan chindan-da shakl simfoniyasidir. Bu ham, eng avvalo, shoirning ơzigacha bơlgan, ơzi tarbiyasini kơrgan she'r san'ati an'analarini puxta ơzlashtirgan holda shu muayyan chegaralarni ơzgartira olgan jasoratidan.

Faxriyor, hali kơp ơrganiladigan, atrofida bahsu munozaralar qơpayib boradigan iste'dod, ơzligini saqlagani holda bugungi poetik tafakkur izlanishlari juğrofiyasini ham shakliy, ham mazmunan qamrab olgan kơlamli shoir.

Yuksak she'riyat xos ơquvchilarning mulkiga aylanib boryapti, tơğri ma'noda badiiy tafakkur yangi she'r kengliklariga chiqyapti, chiqdi ham; “modern she'riyat” deb urğulash ham bugungi bozor sharoitida uning alohidaligini kơrsatish, unga kơproq e'tibor qaratishga urinish. Lekin bu modern qayerdandir kelib qolgani yoki kimlardir ataylab olib kirayotgani yơq. U ơz an'analarimiz, mavjud tajribalarimizdan kelib chiqyapti va she'rxonning muayyan qatlamlaridan oldinga ketyapti, binobarin, ayni badiiy tafakkurning rivojlanish qonuniyatlaridan kelib chiqadi.

Albatta, dunyo ta'sirlari kirib kelib, fikrlash tarzimizni ơy ơlcham-andazalarimizni ơzgartiryapti; yoshlarimizning poetik tafakkuri shu ơzgarishlar bosimi ostida ingroq bilan, qiynalib ơziga yangi yơl ochyapti. Yangilanish muayyan ơlchamlarga siğmaydi, ơz ơlchovlarini yaratadi, lekin mohiyatan bu ơsha adabiyot, bizni tarbiyalab ơziga kơniktirgan ơsha eskilikning tubdan davomi, biz ham – ơsha ơzimiz, binobarin, adabiyotning yangilanishi ruhiyatimizdagi ơzgarishlarning in'ikosi, shuning talabidan kelib chiqyapti. Dunyo adabiyoti ijodiy jarayoni tajribasi an'anadan qochish yoki uni inkor qilishni emas, balki yangilik yaratishda unga tayanishni ơrgatadi. Hatto an'analar inkor qilinganda ham, bu ambitsiya yoki yangi usul yoxud uslub tarğiboti, muayyan xartiya darajasida qoladi. Chunki badiiy ijod badiiy mushohada ifodasi – til bilan, an'ana shu tilning yangilanishiga singib ketgan, eng ilğor novatorlik ham shu tilda maydonga tushadi, modern talabida uni she'riy nutq tarkibidan chiqarib tashlab bơlmaydi.

Adabiy jarayonda oldingi katta tơlqin yetmishinchi yillar ơrtalarida pơrtanalar hosil qilgan edi. Buyuk shoirimiz Rauf Parfi nafaqat qadimdan kelayotgan shakl va mohiyat chegarasida ơzgarishlar qilib, badiiy tafakkurga iztirobli isyonning erkinlini olib kirib, unga ğơzal yangicha she'r namunalari darajasi martabasini berdi. U gơzal shakllarini jahoniy iztiroblarga boshpana qilibgina qolmay, balki ơzidan keyin kelayotgan avlodning imkoniyat chegaralarini ochib berdi; aytish mumkinki, u she'riyatimizda bir necha avlod tarbiyasini ơz zimmasiga oldi. Shu kơtarilish Shavkat Rahmon, Xurshid Davron, Muhammad Rahmon, Usmon Azim, Azim Suyun, Usmon Qơchqor kabi yetakchi shoirlarimiz ijodidagina emas, ơsha davr misolida oladigan bơlsak, poytaxtdan tortib viloyatlargacha tơlqin-tơlqin taralib, adabiy jarayonning muntazam oqim ravishida harakatlanishini kơrsatdi. Bugun yangi ơzanlar ochayotgan oqimning harakati ơsha yetmishinchi yillar ơrtalarida kơtarilgan pơrtana bilan tubdan boğliq va bu boğlanish ona tilimizning yaratuvchilik ruhiyati bilan borib Navoiy bobomiz va ungacha bơlgan she'r lahjalari rivojiga borib taqaladi.

Shuning uchun ham bugun modern she'riyat deyilganda, qandaydir yot yoki chekka ta'sirlar, fikriy begonalik emas, biz kơnikkan she'riyatimizning hali kơnikmaganimiz jarayoni, qonuniy hosilasi deb tushunaman. Bu hosila ơziga yơl ochyapti, xolos va buni, har bir xayrli yangilikni kutib olgandek, qutlash kerak. Faxriyor, Abduvali Qutbiddin, Bahrom Rơzimuhammad, Aziz Said, Xayrullo Fayz... men tengilarga yoshroq tuyuladigan bu shoirlar allaqachon ơz sơzi, ơz qarashlari bilan nafaqat tanilgan, balki ơzbek poetik tafakkuriga katta ta'sir ơtkazib kelayotgan katta iste'dodlar. Bularga fikrlovchi yangi avlodlar ergashadi. Hozir kitob savdosining patarot topgani, ommaviy matbuot nashrlarining adadi tushib

ketgani oqibatida bunday shoirlarimiz tarğiboti yơq darajada bơlsa-da, adabiy jarayonning tub oqimlarida ular asosiy ơzanda, ularning kam bosilayotgani yo ular haqida juda kam gapirilayotgani she'riyat xazinasiga qơshgan gavharlari qadrini pasaytirmaydi. Ma'lumlik bugun yơq, ertaga bor, indin yana qaytadi. Tabiiy, endi manzumalar ellik-yuz minglab nusxada bosilmaydi, bosilgani bilan buncha tarqalmaydi, endi kitob bilan birga uning ơquvchisi ham saralanadi, tabaqalanadi, kim yallayu madhu sanolarni ơqishga moyil bơlsa, kim haralayu taralla bilan yashaydi, yuksak she'riyatni avom ơqimaydi, buning uchun uni avom didiga moslashtirish kerak. Yuksak she'riyatni, - oddiy aksioma, - yuksak, ya'ni didi, fikri yuksak odam ơqiydi, bunaqalar esa, turgan gap, ơzi kam bơladi. Izimizdan kelayotgan avlod yaratgan she'riyat shunday yuksaklikda, uni ơqish, uqish uchun kitobxon unga qarab balandlab bormoği, kuy-mulohazalarning azaliy qoidalarinri puxta gallab, Sơz madaniyati, sơz San'ati, ruh badiiyati talabi bilan ơz ishiga yondashmoği lozim;, har satrning yurak tepishidek tirik ohanglari bơlsin, she'r tolibini ơziga tortib turadigan. Ana shunda mening ham modern taassurotlarimda suvrat ơz sirlarini tơliğicha yuz ochardimi - meni istab, ơziga chorlab turibdimi, bekorga chaqirayotgani yơqdir, axir.